

1773. Jeleniski J. Nowa...

M O W A

J. W. JEGOMOSCI PANA
JOZEFA JELENSKIEGO

SĘDZIEGO GRODZKIEGO, Y POSŁA
Z WOIEWODZTWA TROCKIEGO

Na Seymie Extraordinarynym w
Warszawie w Izbie Senatorskiej
Dnia 12 Maja Roku 1773
Miana.

O jest Przewodniczy Luminarz między wzburzonymi morza nawałnościami ; Co jest Promień między okropnymi ciemnościami ; To jest dla nas w tych krytycznych czafach, Poprzedniczy. Głos W. K: Mój P. M. M. w tey Izbie, *vivæ oraculo vocis* słyszany?

Gło-

Głos chwalebny, bo gorliwego o Dobro Pospolite Monarchy; Głos przezorny, y konsekwencye zważający, bo z Ust mądrego y dopełnionego wszelką doskonałością Regnanta, a oraz istotą Obywatelskiego Ducha, tchnącego, Pana.

Nie ma zatym Obywatela, Patryotyczną o Dobro Pospolite gorliwością zaszczyconego, y udział swobod Oyczytych mającego, a prywatą żadną, nienawiścią, y niewinnemi przewencyami nie zaprzątńionego, któryby w tey naystraszliwszey ostateczności nie chwytal się do salwowania wszystkich sposobow, za przewodniczeni Wazey Krolewskiej Mości Pana Mego Miłościwego tak zbawiennemi przestrogami y dobrotliwym doradzeniem, *Qua sit eundum?*

Tym prawidłem Woiewodztwo nasze Trockie regulując się, nie może przez żaden sposob pozwolić na Delegacyą bez Referencyi do wszystkich Trzech Stanów Rzeczy-Pospolitey ile w tak wielkich y nayważniejszych materyach.

Zawiss od tego Los całej Rzeczy-Pospolitey, wyciąga nie odbita potrzeba, Obowiązały nas Woiewodztwa, gdybyśmy razem y spólnie
radzi

radzili y [konkludowali, a zatym w spólnym y powszechnym Oyczyzny Interessie, spólna powinna być y Decyzya.

Podaję do głębokiey konfyderacyi: iż tylko sama Wszemocność Boska, niedościgłym przeznaczenia swego sekretem y nie zgruntowaną wyrokow swoich głębią, to z nami w nayopuźniejszym razie czyni, że ieszcze *in residuo*, *Casibus ipsis stamus*, y że taż Wszemocność nie iakich śladow, iak niegdyś o Rzymie napisano *morientis libertatis*, litościwa nam dozwala.

A na coż mamy Sami Siebie dokonywać, y resztę teyże wolności oraz moc poprawienia Ustaw Delegacyinych sobie samym odeymować y z oney wyzuwać się.

Składami ten Punkt tak ważny, y nie rozdzielnie wszystkich Interessuiący, na Szalę Patryotycznych Sentymentow, którą niech przeważa Obywatelska o Dobro Pospolite Gorliwość.

Reassumpcyą Konstytucyi. Wiare S. Katolicką, gdyby w niczym nie ponosiła ubliżenia, tak ściśle ostrzegających, ieżeliż nie powinna mieć naywłaściwzey Referencyi od Delegacyinych

nych Ustaw *ad plenos Ordines*?

Ostrzeżenie Praw Kardynałnych, Stan Całej Oyczyzny utzymujących, czyliż może być na zdania w nie ograniczoney mocy oddane y poruczone?

Wystawiony Obraz w Perspektywie nadwątlenia, czyli znieślenia najwyższych Narodowych Magistratur, z Apellacją *ad Consilium permanens*, któż nie widzi iak wielkie za Sobą ciągnie konsekwencye; a tym samym zupełney wszytkich Trzech Stanow potrzebuie rozważy.

Ostabiwszy, czyli zniószy najpierwsze Jurysdykcyę, y za Appellacyami moc onych przenioszy do innego *Subselium*, iakieźby naturalnie wypłynęły skutki, pewnie nie inne; tylko że wszystkie Sprawy, ani rozśądzone dla mnogości swoiey, ani popierane dla ostatniey Stron Extenuacyi, nigdyby być nie mogły.

A tym czasem najwyższą Magistraturę Trybunałów, nie oszacowany zażyczyt, który Przodkowie nasi krwawemi zasługami od Najjaśniejszych Reguantow dla Stanu Rycerskiego ze
wziysł.

wszystkich Woiewodztw y Powiatow co rocznie obieranego otrzymali, mulielibyśmy utracić, y złożyć do Rąk Olob, Zyciem naszym, y Substancyą Jedynowładnie dysponujących.

Przeświętnie Stany. Jeżeli y ta tak wielka Deliberacya, nie powinna mieć się od Delegacyi *relative* do całego Seymu?

Prawa nasze dosyć są dobre, dosyć gruntowne y Świętobliwe, chyba w czym Exekucyi potrzebujące; Więc Exekucyą powinniśmy obstrzyć, a nie Prawa kaslować, a nie Stan Rzeczy-Pospolitey z gruntu wywracać, y na nowe Formy co raz przelewać.

Ostrzega nas w tym Punkcie Wielkiego Statysty Polskiego maxyma: *Extremis Temporibus Reipublicæ magis exarsit libido novarum legum Condendarum, & antiquarum mutandarum; Quo fit, ut antiquæ exolegant, & novæ non invalescant.*

Każde Prawo próżne jest, y martwe nosi nazwisko, cieniem jest bez istoty, kiedy wykonanie y skutek ożywiającego onemu nie przyda Ducha.

A za

A'zatem o tey exekucyi, o utrzymaniu Praw dawnych Kardynałnych, należy myśleć, a nie nowości wprowadzać, które bynajmniej y Potencye nie interessują, y od nas tylko Samych bývają Projektowane.

Odięcie Krolom Prerogatyw y przeniesienie onych na Osoby pod likiem, Czyliż zasiliło Rzecz-Pospolitą Rzymską? Czyliż nie przyprowadziło do oczewistej zguby; a na resztę y do zrzucenia włożonego na Obywatelów jarzma: pełne są o tym Dzieiopisow Tomy.

Niech nam Prześwietne Stany będą żywą przestrogą te okropne Przykłady; Bo nicht lepiej y swemu y Oyczyzny, nie doradza użczęśliwieniu; iako gdy cudze w tey mierze rozważa przypadki,

Niehcemy teraz lednego wielbić y mieć Pana w obrębie Oyczystych Praw dosyć już ograniczonego; Przymuszeni będziemy napotym podlegać wielu.

Te tedy y inne wszystkie tak główne materye, nie mogą, tylko od wyrokow wszystkich Trzech Stanow być rozeznawane y kończone.

Co

Co do terażniejszey oplaksney Sytuacyi
Oczyzyny naszej? Ktoż nie widzi Nayiasniey-
szy Panie, że dopiero sposobu żadnego nie ma,
jak ulegać nieszczęśliwości?

Ktoż może uratować Dom, gdy już na wszystkie
strony pożarem iest ochłoniony.

Toż się y z nami dzieie, żadnego wsparcia
z niskąd nie mającemi od Gwarantuiących nie
intereslowanych Potencyi, opuszczonemi, y przez
uroczyste tychże Dworow sprzymierzonych re-
zolucye, w tey Izbie czytane, w niczym teraz
nie wspomóżonemi; nawet co do medycacy nie
wspartymi.

Zostaiemy teraz w tak ciężkich okoliczno-
ściach, że każdy cierpi, nie tylko moralnie na
umyśle, w rozwadze nad przepaścią głębokich
upadkow, przemocą trzech Potencyi, w zabran-
niu Kraiu już uskuteczniionych; ale też cierpi
Fizycznie, przez niewypowiedziane zewsząd od
Woyfk Zagranicznych dolegliwości.

A zatym kiedy w tych ostatecznościach,
wszystkie już nas zdaiają się odstępować doradze-
nia; Dwa tylko dla siebie nie odstępne mamy
raci-

reclnatoria: To jest cierpliwość y nadzieję w miłosierdziu Boga Wszechmocnego, a oraz w gorliwych y Patriotycznych Sentymentach Namiestniczey Władzy Boskiej W. K. Mći. P. N. M. ktore wielbić nigdy nie jest dosyć, y za ktore zawsze obowiązani być, y to mało.

Dopraszam sie z mieysca mego, o wyznaczenie Delegacyi, *relative in omni* do Skonfederowanych Stanow Rzeczy-Pospolitey.

XVIII. 2. 758

~~X~~

XVIII. 2. 758